

university of
groningen

Taalontwikkeling bij Meerlingen

Inzichten uit wetenschappelijk onderzoek

Dr. Angeliek van Hout

Rijksuniversiteit Groningen

Center for Language and Cognition Groningen

a.m.h.van.hout@rug.nl

Met dank aan collega Merel Keijzer

Overzicht

- › Woorden leren
- › Taalontwikkeling
 - Taaltesten en mijlpalen
 - Meerlingen anders? Eigen taal?
 - Achterstand of stoornis?
- › **Rol van ouders: Tips!**
- › **Links en bronnen**
- › Jullie vragen

Hoe leert een kind nieuwe woorden?

Gavagai

- Aangeboren woordprincipes
- Gedeelde aandacht

Kind

Het is een modi!

Exp

Waar is de modi?

university of
groningen

Mijlpalen taalontwikkeling bij typisch ontwikkelende kinderen

Globaal

Focus

- › 0-12 m. Klanken
- › 12-18 m. Woorden
- › 1;6-2;6 Zinnen
- › 2;6-5 Complexe zinnen

1. Begrijpt uw kind opdrachtjes van 2 woorden? (bijv. “jas aan”, “papa boek”)
2. Kan uw kind 1 of meer lichaamsdelen aanwijzen (bijv. “Waar zit je neus?”)
3. Zegt uw kind in totaal ongeveer 10 woordjes?
4. Begrijpt uw kind zinnnetjes van 3 woorden (bijv. “op de stoel”, “in de tuin”)
5. Kan uw kind twee woordjes combineren zoals “papa boek” of “kijk poes”?
6. Kan uw kind zinnnetjes van 3 woorden maken? (bijv. “popje muts ophebben”, “auto in garage”)
7. Zet uw kind 3 tot 4 woorden achter elkaar? (bijv. “ik koekje wil hebben”, “wij gaan ook zingen”)
8. Kunt u ongeveer de helft van uw kind verstaan?
9. Vertelt uw kind weleens spontaan een verhaaltje? (bijv. over wat uw kind die dag heeft gedaan)
10. Kan uw kind een verhaaltje navertellen bij een aantal plaatjes?
11. Kunt u ongeveer driekwart van uw kind verstaan?
12. Maakt uw kind ook heel lange zinnen? (bijv. “Als ik later groot ben, dan wil ik graag kok worden.”)
13. Kunt u bijna alles van uw kind verstaan?
14. Praat uw kind als een volwassene qua taalgebruik, vindt u?

Minimale mijlpalen

Taalproductie, taalbegrip, vertelvaardigheid

› 12—18 m.

Begrijpt opdrachtjes met 2 woorden. Kan 1 of meer lichaamsdelen aanwijzen. Veel & gevarieerd brabbelen. Af en toe herkenbaar woord.

› 18—24 m

Zegt 5—10 woordjes

› 2;0—2;6

2-Woord uitingen. Begrijpt zinnen met 3 woorden. Woordopbouw onvolledig.

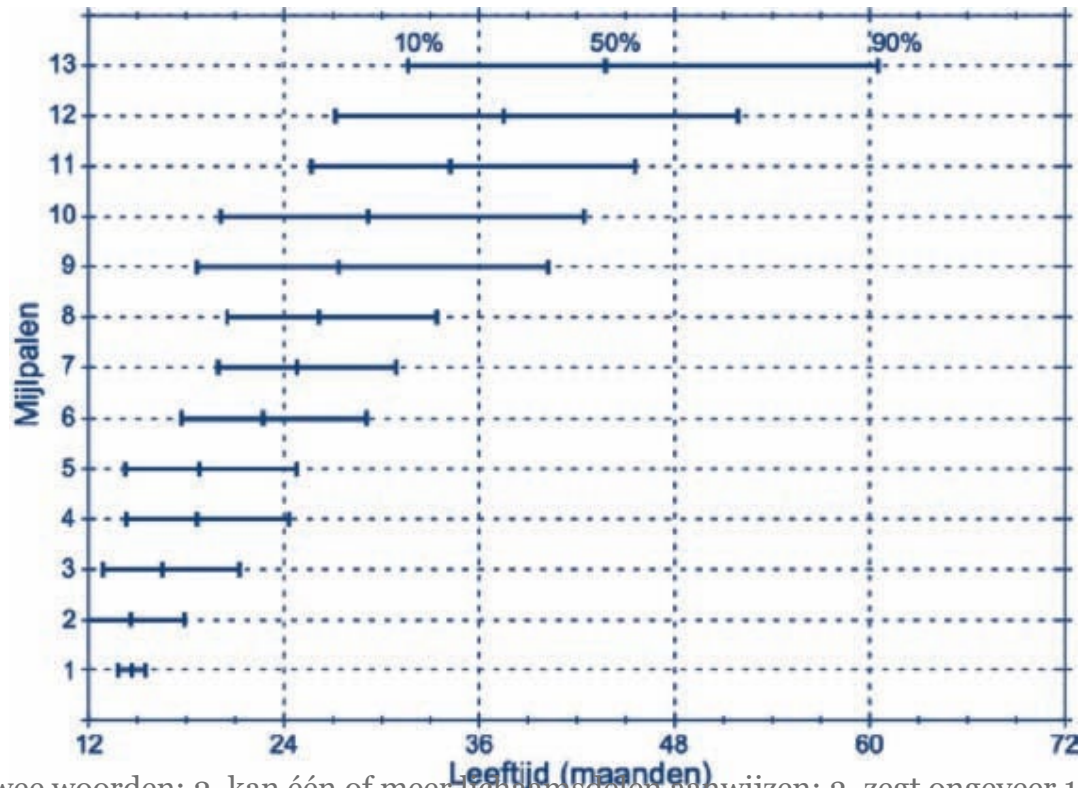

Minimale mijlpalen vervolg

- › 2;6—3;0
3-woorduitingen. Woordopbouw onvolledig.
- › 3;0—3;6
3-tot-5 woorduitingen. Ongeveer helft verstaanbaar.
- › 3;6—4;0
Vertelt soms spontaan verhaaltje. 50—75% verstaanbaar.
- › 4;0—5;6
Kan verhaaltje navertellen ahv plaatjes. Enkelvoudige zinnen.
Incorrecte meervoudsvormen, vervoegingen. 75—90% verstaanbaar
- › > 5;6
Goed gevormde, ook samengestelde zinnen. Goed verstaanbaar.

Leeftijd waarop 10%, 50% en 90% vd kinderen mijlpaal heeft bereikt

1. begrijpt opdrachten met twee woorden;
2. kan één of meer lichaamsdelen aanwijzen;
3. zegt ongeveer 10 woordjes;
4. begrijpt zinnen met drie woorden;
5. kan twee woordjes combineren;
6. maakt zinnen met drie woorden;
7. maakt zinnen met drie tot vier woorden;
8. ongeveer de helft verstaanbaar;
9. vertelt spontaan een verhaaltje;
10. kan een verhaaltje navertellen aan de hand van plaatjes;
11. ongeveer drie kwart is verstaanbaar;
12. lange, ook samengestelde zinnen;
13. bijna alles is te verstaan;
14. spreekt ongeveer als een volwassene.

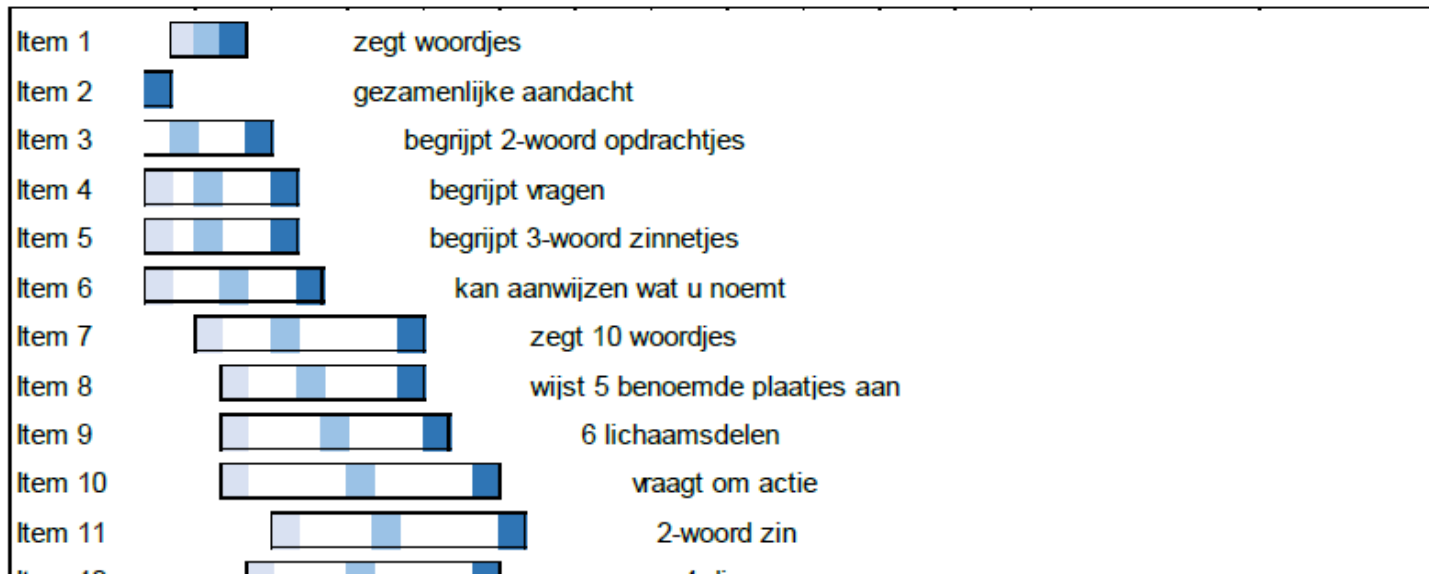

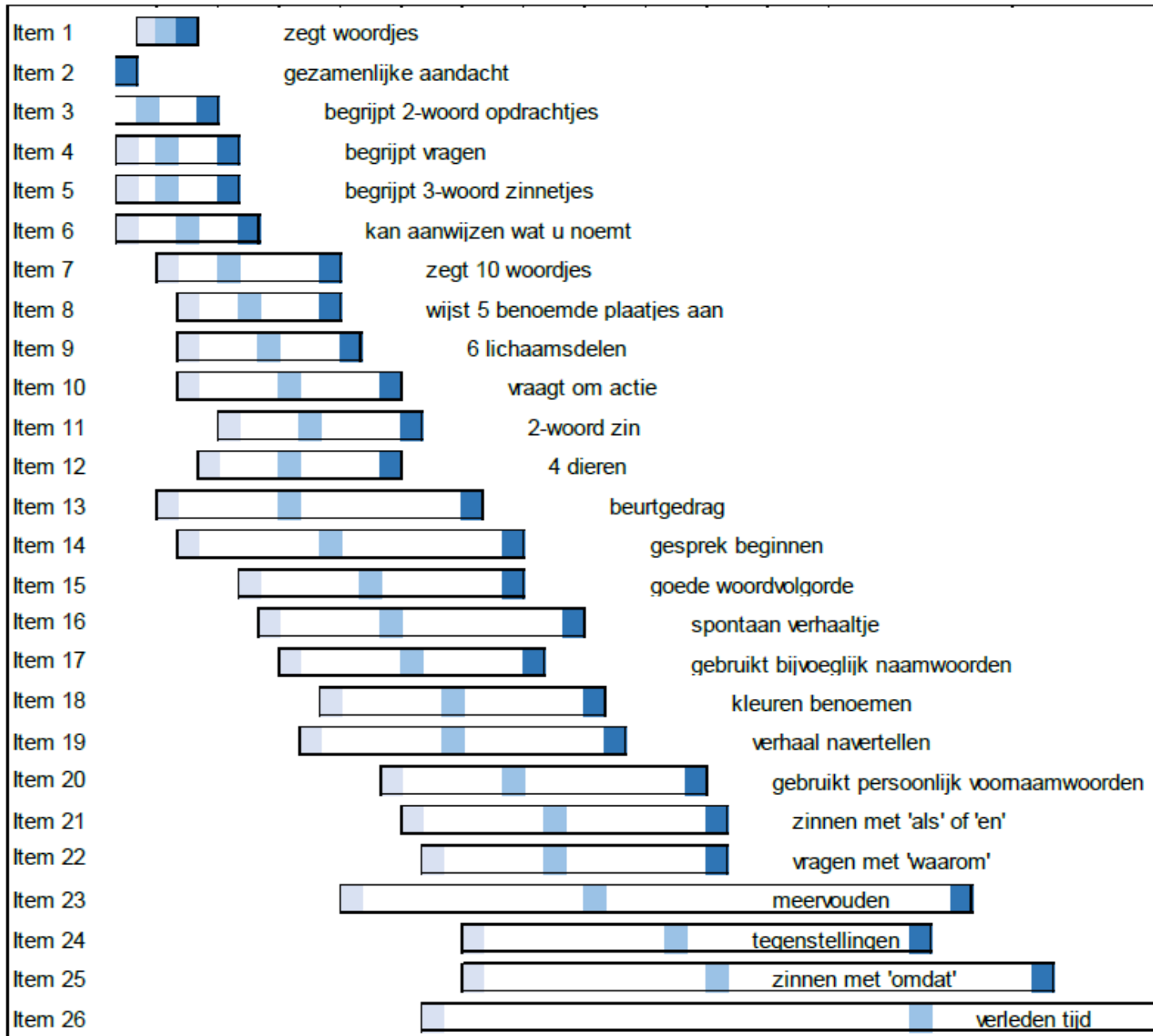
Early Language Scale ([ELS-nl](#))

Signalering voor kinderen van 1 t/m 5 jaar

Leeftijd waarop 15% - 50% - 85% vd kinderen mijlpaal heeft bereikt

Visser-Bochane et al. (2021)

leeftijd (maanden)	12	15	18	21	24	27	30	33	36	39	42	45	48	51	54	57	71
	1 jaar oud				2 jaar oud				3 jaar oud				4 jaar oud			5 jaar	

Kinderen verschillen!

- › Variatie in bereiken van mijlpalen
 - Kan 2 woorden combineren
 - Tussen 15—25 m.
 - Kan verhaaltje navertellen
 - Tussen 20—42 m.
 - Goede verstaanbaarheid
 - Tussen 32—60 m.
- › Taalachterstand is **geen probleem**
 - Tegen 6—7 jr “bij”

university of
 groningen

Hoe gaat taalontwikkeling bij meerlingen?

Tweelingen lopen iets achter

- › Hoeveel verschilt per studie
 - Day (1932) -- 80 tweelingen , 140 eenlingen
 - Met 5 jr **2 jr** achter (zinslengte)
 - Mittler (1970) -- 100 tweelingen
 - Met 4 jr **6 m.** achter
 - Rutter et al. (2003) -- 116 tweelingen, 114 eenlingen
 - Met 20 m. **1.7 m.** achter
 - Met 3 jr **3.1 m.** achter

Waarom verschillen? Methodologie en opzet

› Inclusie

- Geboortegewicht & Agpar score
- Gezondheidsproblemen (neurologisch)
- Zwangerschapsduur

› Taalmaten

- Woordenschat
- Zinnetjes,
- Uitspraak
- Begrip vs productie

Maar...

- › Geen verschil taal tweelingen / eenlingen
 - Gecorrigeerd voor zwangerschapsduur >33 weken
 - Neurologische afwijkingen
 - Geboortegewicht >1500 g.

- › Woordenschat gerelateerd aan SES

- › Groepsgemiddeldes
 - Zeggen niets over individuen

Waarom lopen tweelingen achter?

Omgevingsfactoren

- › Gezinssamenstelling is anders
 - Enig kind, meer kinderen, meerling,
 - Opvoedtaak ouders anders

- › Interactie is anders
 - Ook in gezinnen met meer kinderen
 - Latere kinderen minder snel dan eerstgeborenen

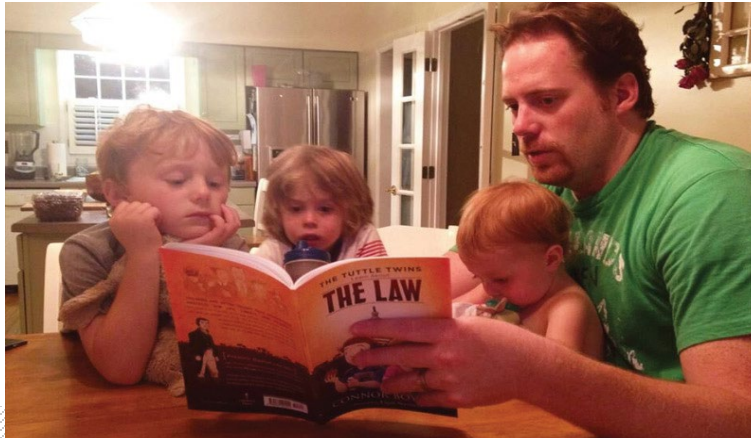
Gespreksituatie

1 op 2

1 op 1

1 op 2, 3, ...

Interactie ouder/kind

- › Niet minder interactie dan moeders/eenlingen
 - Observatie 6 tweelingen en 12 eenlingen met 15 m. en 21 m.
- › Wel kwalitatief anders
 - Minder individuele input per kind
 - Minder en kortere periodes van gedeelde aandacht
 - Minder en kortere gesprekjes met moeder
 - Meer ‘sturende’ taal van moeder
 - Meer individuele interactie als kinderen ouder worden
 - Stress in beginperiode

Hebben meerlingen “eigen” taal?

Geheimtaal? Normaal!

- › Tweelingen n=98 en eenling paren n=98
- › “Eigen” taal

20 m.	36 m.	
• Privé	7%	4%
• Met anderen	39%	11%
- › Vaker in tweelingen
- › Verloop
 - Typisch in 2e levensjaar, daarna rap minder
 - Enkeling (n=7) nog steeds met 36 m., vooral jongens

university of
groningen

Taalachterstand of taalstoornis?

Taalachterstand of taalstoornis?

- › Taalachterstand
 - Langzamer dan leeftijdsgenoten
 - Tijdelijk, trekt weer bij

- › Taalontwikkelingstoornis (TOS)
 - Geen andere oorzaak, geen cognitieve problemen
 - Taalachterstand oplopend tot 2 jaar
 - Persistent en permanent

- › Maar hoe bepaal je het verschil? (variatie in mijlpalen...)

Achterstand voorbode van stoornis?

- › Twin early development study (TEDS)
 - >8.000 tweelingen, 3 meetmomenten: met 2, 3 en 4 jaar
- › Ouders rapporteren
 - Woordenschat, simpele grammatica, non-verbale test, referentie anders dan hier-en-nu
- › Voorspelt lage score met 2 jr lage score met 4 jr?
 - **Nee**: met 4 jr nog maar 40% taalproblemen, rest vanzelf “bij”
 - **Nee**: kinderen met OK score op 2 jr, taalproblemen met 4 jr
- › Taalstoornis niet te bepalen met 2 jr, beter met 4jr

Tweelingen gevoeliger taalstoornis?

- › Relatie gevonden met
 - Specifieke taalstoornis (TOS)
 - Dyslexie: Leesproblemen

- › TEDS
 - Biologische en genetische factoren voor TOS
 - Maar ook omgevingsfactoren (risico-kinderen)

- › Vraag bij consultatiebureau als je het niet vertrouwt

Bishop (1997, 2006)

“Eigen” taal en taalstoornis?

- › Tweelingen tussen 7—13 jr
 - Typische groep n=94
 - Klinische groep n=82 (met gediagnosticeerde taalstoornis)
- › ‘Achteraf’ vragenlijst ouders
 - Gebruikten uw kinderen vroeger “eigen” taal?
- › Resultaat
 - Typische groep 11%
 - Klinische groep 50%
- › “Eigen” taal: vooral zwakke uitspraak

Tips voor ouders van meerlingen

- › Zo veel mogelijk 1-op-1 tijd: 1 ouder / 1 kind
- › Spreek uw meerling zo min mogelijk als collectief aan
- › Stimulerende taalomgeving
 - Blijf praten, ‘overhearing’ helpt ook
 - Probeer minder sturend te praten, maar overleg, stel vragen
 - Voorlezen met interactie
 - Scherm is GEEN vervanger, mogelijk verrijker

Tips voor ouders van meerlingen

En verder

- › Achterlopen is normaal voor meerling, trekt meestal vanzelf bij
- › Toch zorgen? Horen ze wel goed? Lopen andere cognitieve ontwikkelingen ook achter?
 - Huisarts of consultatiebureau
 - Evt. doorverwijzing naar logopedist of klinisch taalkundige
- › Bij aanhoudende ‘tweelingtaal’ naar huisarts / consultatiebureau

university of
 groningen

Links en bronnen

Taalontwikkeling

- › Kindentaal.nl
- › Opvoeden.nl
- › [Expertisecentrum Nederlands](http://ExpertisecentrumNederlands.nl)

Meertaligheid

- › [Meertalig.nl](https://www.meertalig.nl) helpdesk voor ouders in meertalige gezinnen
- › [Drongo](https://www.drongo.nl) platform over taal en meertaligheid
- › [Sharon Unsworth](https://www.sharonunsworth.nl) taalkundige (Univ. Nijmegen), blogs en podcasts over meertalige kinderen, Kletskoppen kindertaalfestival
- › [Elma Blom](https://www.elmablom.nl) taalkundige (Univ. Utrecht), onderzoek over meertaligheid in gezin en onderwijs

Zorgen over taalontwikkeling

- › [Nederlands Centrum Jeugdgezondheidszorg](#)
 - [Richtlijn Taalontwikkeling](#) (2018)
 - Normale en afwijkende taalontwikkeling; Risico- en beschermende factoren; Volgen en signaleren; Taalstimulering

- › [Ontwikkelingsachterstand.nl](#)
 - Mijlpalen > Spraak en Taal

- › Taalontwikkelingstoornis [Alles over TOS](#)

Zoektermen: taal, taalontwikkeling, taalachterstand, dyslexie, TOS

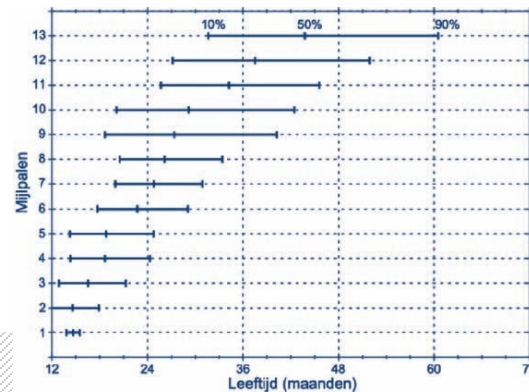
Kenniscentra taalontwikkeling

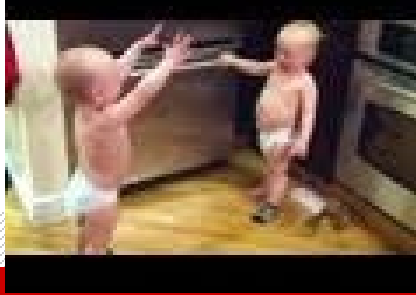
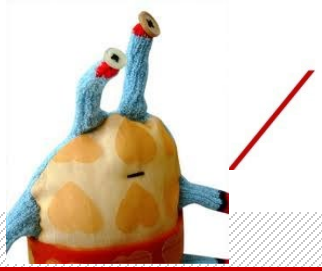
Diagnostiek, zorg en onderwijs voor mensen met beperkingen in horen en communiceren (TOS, slechthorend, doof of doofblind)

- › [Kentalis](#) Almere, Amsterdam, Arnhem, Den Bosch, Den Haag, Eindhoven, Enschede, Groningen, Nijmegen, Utrecht, Zwolle
- › [NSDSK](#) Alkmaar, Amsterdam
- › [Auris](#) Bergen op Zoom, Goes, Rotterdam
- › [Pento](#) Amersfoort, Apeldoorn, Ede, Utrecht, Zwolle, Drenthe, Friesland, Twente
- › [Milo](#) ?

Conclusie

Vragen?!

Powerpoint met links en bronnen komt maandag op:
<http://www.rug.nl/staff/a.m.h.van.hout/research>

Wat zou u verder nog willen weten over taalontwikkeling? Mail me!
a.m.h.van.hout@rug.nl

SNEL Score

(zie eerdere slide met 14 vragen)

<u>Maanden</u>	<u>Score op 10e percentiel</u>
› 12-17	0
› 18-19	1
› 20-21	2
› 22-24	3
› 25-26	4
› 27-29	5
› 30-32	6
› 33-36	7
› 37-41	8
› 42-46	9
› 47-54	10
› 55-64	11
› 65-82	12

Leeftijd kind

Minimale Totaalscore:

› 1 jaar	12 – 14 maanden	3
	15 – 17 maanden	7
	18 – 20 maanden	8
	21 – 23 maanden	10
› 2 jaar	24 – 26 maanden	15
	27 – 29 maanden	16
	30 – 32 maanden	17
	33 – 35 maanden	19
› 3 jaar	36 – 38 maanden	21
	39 – 41 maanden	22
	42 – 44 maanden	23
	45 – 48 maanden	24
› 4 jaar	48 – 53 maanden	25
	54 – 59 maanden	25
› 5 jaar	60 – 71 maanden	25

Wetenschappelijke referenties (selectie)

- › Bishop, D.V.M. (2006). What causes specific language impairment in children? *Current Directions in Psychological Science*, 15;5: pp. 217-221.
- › Goorhuis-Brouwer, S.(2007). Gereviseerde minimum spreeknormen (G-MS). *VHZ*, Oktober, 14-17.
- › Rice, M., Zubrick, S., Taylor, C., Hoffman, L, & Gayán, J. (2018). Longitudinal study of language and speech of twins at 4 and 6 years: Twinning effects decrease, zygoty effects disappear and Heritability increases. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 61, 79-93.
- › Rutter, M., Thorpe, K., Greenwood, R., Northstone, K. & Golding, J. (2003). Twins as a natural experiment to study the causes of mild language delay: I: Design; twin-singleton differences in language, and obstetric risks. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 44;3, 326–341.
- › Thorpe, K. (2006). Twin children's language development. *Early Human Development*, 82, 387–395.
- › Tomasello, M., Mannle, S., & Kruger, A.C. (1986). Linguistic environment of 1- to 2-year-old twins. *Developmental Psychology*, 22;2, 169-176.
- › Visser-Bochane, M. I., Reijneveld, S. A., Krijnen, W. P., van der Schans, C. P., & Luinge, M. R. (2020). Identifying milestones in language development for young children ages 1 to 6 years. *Academic Pediatrics*, 20(3), 421-429.

Tweelingen in nature-nurture debat

© Original Artist
Reproduction rights obtainable from
www.CartoonStock.com

"So, how do you want to play this?
Nature, nurture, or a bit of both?"

Aangeboren taalvermogen?

- › Tweelingen als “methode”
- › Concordantie
- › Voorspelling
 - Meer overeenkomsten tussen één-eiige tweelingen dan tussen twee-eiige tweelingen

Aangeboren taalvermogen

› TEDS studies

- Bijna 2.900 paren
 - Woordenschat en complexiteit zinnen
 - **Sterk** genetisch effect bij correlatie tussen beide taalmaten
 - Dus genetische component taalontwikkeling
- Tweelingen met taalachterstand op 4 jr
 - MZ n=187 paren en DZ n=167 paren
 - **Matig** genetisch effect
- Maar ook **sterke** rol omgevingseffecten

Twinspiratie

Boek van Suzanne Lagerweij is niet meer beschikbaar

› Referenties bij het aanspreken van meerlingen

- Bacon, K. (2005). 'It's good to be different': Parent and child Negotiations of 'Twin' Identity. *Twin Research and Human Genetics*, Vol. 9, number 1.
- Penninkilampi-Kerola, V. e.a. (2005). Co-twin dependence, social interactions, and academic achievement: A population-based study. *Journal of Social and Personal Relationships*.
- Preedy, P.(2006):
<http://www.twinsandmultiples.org/preschool/p4a.htm>
- Sandbank, A.C. (1999). *Twin and Triplet Psychology: A Professional Guide to Working with Multiples*. London: Routledge.
- Stewart, E.A. (2000). *Exploring Twins: Towards a Social Analysis of Twinship*. London: Macmillan.